

**Tillsyn av bilvårdsanläggningar i
Trelleborgs kommun
2004-2005**

Bakgrund

Miljöbalkens efterlevnad kontrolleras genom att tillsynsmyndigheten utövar tillsyn för verksamheter som faller under balkens tillämpningsområde. För att effektivisera arbetet samordnas tillsynen ofta i tillsynskampanjer. I projektet ”Tillsyn över bilvårdsanläggningar 2004-2005” har bensinstationer, fordonsverkstäder, fordonstvättar, billackeringsanläggningar, anläggningar för rostskyddsbehandling och åkerier i Trelleborgs kommun kontrollerats.

Som tillsynsmyndighet ska miljönämnden kontrollera efterlevnaden av miljöbalken samt föreskrifter, domar och andra beslut som har meddelats med stöd av balken samt vidta de åtgärder som behövs för att åstadkomma rättelse. Dessutom ska myndigheten, enligt förordningen om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd (1998:899), tilldela tillstånds- eller anmälningspliktiga verksamheter en kod utifrån SNI, svensk näringsgrensindelning.

Två typer av miljöfarliga verksamheter har berörts i bilvårdsprojektet: SNI 50.201-1 C och 50.50-1 C. Av SNI-koden 50.201-1 C framgår att anmälningsplikten gäller anläggning för tvättning av mer än 5000 personbilar per år eller mer än 1000 tvättar per år av andra fordon såsom lastbilar eller traktorer eller tvätt av mer än 100 järnvägståg per år. 50.50-1 C innebär att anmälningsplikten gäller anläggning där mer än 1000 kubikmeter flytande motorbränsle eller 1 miljon normalkubikmeter gas avsett som motorbränsle hanteras per år. Anläggningar av mindre omfattning saknar anmälningsskyldighet, men miljöbalkens bestämmelser är tillämpliga oavsett storlek.

Bilvårdsbranschens huvudsakliga miljöpåverkan är främst utsläpp till vatten och luft, buller och generering av avfall. Målet med projektet ”Tillsyn över bilvårdsanläggningar” har varit att kontrollera miljöbalkens efterlevnad för att minimera utsläpp av miljöfarliga ämnen till luft, mark och vatten från dessa anläggningar samt att minska riskerna vid hantering av kemiska produkter och avfall.

Tillsynsmetodik

Tillsynskampanjen över bilvårdsanläggningar i Trelleborgs kommun inleddes med att kontakta företagen brevlades eller via telefon för att informera om kampanjen och kommande tillsynsbesök.

Vid inspektionerna gicks följande moment igenom:

- Företagets verksamhet och miljöpåverkan.
- Information om miljöbalken, bl.a. egenkontroll, anmälningsplikt och miljöstraffavgifter.
- Kontroll utfördes om cisterner och spilloljetankar anmäls till miljönämnden.
- Förändringar i SNI-kod och klassning enligt miljöbalken diskuterades vid inspektionerna.
- Genomgång av gamla råd från tidigare bilvårdsprojekt.

Inspektionerna utfördes med hjälp av inspektionsprotokoll. Inspektionsrapporter och eventuellt beslut tillställdes företagen efter besöken.

Regelöversikt

Miljöbalken kan tillämpas på alla bilvårdsanläggningar oavsett storlek. I balkens andra kapitel finns allmänna hänsynsregler för hur miljöhänsyn ska tas. Dessa regler är övergripande och gäller såväl företagare som privatpersoner. Hänsynsreglerna säger bland annat att "alla som bedriver eller avser att bedriva en verksamhet eller vidta en åtgärd skall utföra de skyddsåtgärder, iaktta de begränsningar och vidta de försiktighetsmått i övrigt som behövs för att förebygga, hindra eller motverka att verksamheten eller åtgärden medför skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön". Ett försiktighetsmått som kan tillämpas på bilvårdsanläggningar är produktbyte enligt produktvalsprincipen. Produktvalsprincipen innebär att man ska undvika att köpa eller sälja produkter som kan innebära risk för människors hälsa eller för miljön, om det finns en mindre farlig produkt som är likvärdig.

Egenkontroll

För att underlätta för verksamhetsutövare att uppfylla miljöbalkens krav finns verktyget egenkontroll. Alla verksamhetsutövare med yrkesmässig verksamhet, som enligt miljöbalken ska anmälas eller kräver tillstånd, ska enligt förordningen om verksamhetsutövarens egenkontroll (1998:901) utöva egenkontroll. Egenkontroll innebär att verksamheten ska kontrolleras, dokumenteras och följas upp med avseende på dess påverkan på människors hälsa och miljön. Dokumentationen ska sparas i fem år. Konkret innebär egenkontrollen att:

- Det ska finnas en fastställd och nedskreven fördelning av ansvaret för de frågor som gäller för verksamheten enligt miljöbalken och alla föreskrifter som meddelats med stöd av miljöbalken.
- För att förebygga olägenheter för människors hälsa och miljö ska det finnas rutiner för att kontrollera att utrustning för drift och kontroll hålls i gott skick. Kontrollen ska finnas nedskreven.
- Verksamhetsutövaren ska kontinuerligt undersöka och bedöma riskerna med verksamheten från hälso- och miljösynpunkt. Resultat av undersökningarna och bedömningar ska skrivas ned.
- Om en driftstörning eller liknande händelse inträffar som kan leda till olägenheter för människors hälsa eller miljö, ska tillsynsmyndigheten (miljöförvaltningen) omedelbart underrättas.
- Verksamhetsutövaren ska förteckna de kemiska produkter som hanteras och som kan innebära risker från hälso- eller miljösynpunkt. Förteckningen ska innehålla uppgifter om produktens namn, omfattning och användning av produkten, information om produktens hälso- och miljöskadlighet samt produktens klassificering med avseende på hälso- eller miljöfarlighet.

Resultat

Tillsynsbesök utfördes på 50 bilvårdsanläggningar i Trelleborgs kommun. Storleken på anläggningarna varierade mellan 0 och 28 anställda.

Kemikalier

En mängd olika kemikalier används på bilvårdsanläggningar. Exempel är oljor, glykoler, spolarvätska, avfettningsmedel, smörjmedel, rostskyddsfärger, färger, lacker och bilvårdsprodukter. Vid besöken och i besluten informerades verksamhetsutövaren om produktvalsprincipen, betydelsen av vissa kemikaliemärkningar och Göteborgs

miljöförvaltnings lista över miljöanpassade bilvårdsprodukter och att den är tillgänglig på nätet: www.miljo.goteborg.se och vidare under rubriken information & råd/Kemikalier.

Där varuinformationsblad fanns, kontrollerades stickprov av dessa med avseende på produkternas innehåll av utfasningskemikalier och riskminskningsämnen. De granskade produkterna innehöll inga utfasningskemikalier. Däremot användes flera produkter på anläggningarna innehållande riskminskningsämnen, där R50/53 var den vanligaste förekommande klassningen. R50/53 innebär att produkten är mycket giftig för vattenlevande organismer och att den kan orsaka skadliga långtidseffekter i vattenmiljön.

Förvaring av kemikalier var i åtta fall bristfällig. Kemikalierna var utspridda i lokalen med närhet till lättantändliga material. På grund av brandrisken och därmed risk för utsläpp av kemikalier från anläggningen förelades verksamhetsutövarna med försiktighetsmått om att samla kemikalierna i ett låsbart, helst ventilerat skåp.

Vid ett fåtal tillsynsbesök förvarades lättantändligt material tillsammans med kemikalierna i kemikalieskåpet. Företagarna förelades att flytta det lättantändliga materialet till annan plats.

Vid ett fåtal anläggningar förekom det överblivna rester av kemikalier, som inte användes i verksamheterna. Verksamhetsinnehavarna förelades i dessa fall att rensa ut kemikalieresterna och skicka det farliga avfallet till destruktion via SYSAV Kemi AB.

Utsläpp till vatten

Oljeavskiljare med nivåalarm används vid flertalet av de besökta bilvårdsanläggningarna. För att kontrollera dess funktion förelades 14 bilvårdsanläggningar att kontrollera oljeavskiljarens utgående vatten genom provtagning och sända en kopia av protokollet till miljöförvaltningen.

För att förebygga risken att kemikalier vid ett olyckstillfälle når dagvattnet förelades 15 verksamhetsutövare att invalla områden med flytande kemikalier och två att försluta brunnen i verkstadslokalen. Invallningens volym ska motsvara största kärlets volym plus 10 procent av summan av övriga behållares volym. En förelades att blockera dagvattenbrunnen vid eventuellt läckage och vid farliga transporter med t.ex. tätting.

Utsläpp till luft

Utsläpp till luft kommer främst från bilkörning kring bilvårdsanläggningarna, vid tankning på bensinstationerna samt från lackeringsverkstäder. En verksamhetsutövare har förelagts att insända protokoll från ventilationskontroll till miljönämnden.

Avfall

Avfallet sorteras i varierande utsträckning i fraktionerna papper, hushållsavfall, brännbart avfall, glykolrester, spillolja, oljefilter, batterier, färgrester, däck och järnskrot.

Företagarna informerades om regler kring hanteringen av farligt avfall. Informationen handlade om att farligt avfall inte får slängas eller blandas med övrigt avfall eller med annat farligt avfall och att det ska hanteras och förvaras på ett sådant sätt att det inte kan förorena mark eller vatten. Dessutom påmindes verksamhetsutövarna om att vid egen transport av farligt avfall ska de anmäla eller söka tillstånd för detta hos länsstyrelsen.

14 företag fick anmärkning på hanteringen av farligt avfall. Kommentarer baserades på att avfallet var placerat nära brunnar, utomhus utan skydd, att det blandades med övrigt avfall och att det inte omhändertogs som farligt avfall.

Buller

Naturvårdsverkets råd och riktlinjer 1978:5 "Riktvärden för externt industribuller" har status som allmänna råd och bör tillämpas.

Bilvårdsanläggningarnas arbetstider är huvudsakligen under dagtid mellan 7.00-18.00. Buller som skulle kunna ge upphov till olägenhet för människors hälsa kommer främst från bilkörning till och från bilvårdsanläggningarna. Inget föreläggande med avseende på buller har utfärdats.

Egenkontroll

Besöken på bilvårdsanläggningarna visade att kunskapen om miljölagstiftningen var generellt låg. Vissa verksamhetsutövare för C-företag hade upprättat ett egenkontrollprogram men övriga erinrades om förordningen om egenkontroll. För att underlätta uppfyllandet av de allmänna hänsynsreglerna och initiera ett miljötänkande upplystes även Ö-företagare om förordningen om egenkontroll och förelades att upprätta egenkontrollprogram. En förenklad sammanfattning av förordningen om verksamhetsutövarens egenkontroll tilldelades verksamhetsutövaren vid tillsynsbesöket.

Miljöskyddsåtgärder

Några av de besökta bilvårdsanläggningarna hade certifierat sin verksamhet enligt ISO 14001.

Övriga försiktighetsmått

Bilvårdsanläggningarna uppmanades att inkomma med årsrapporter. En sammanfattning av innehållet i en årsrapport tilldelades verksamhetsutövaren vid tillsynsbesöket.

14 anläggningar saknade tillgängliga varuinformationsblad. Verksamhetsutövarna förelades att tillse att varuinformationsblad för de kemikalier som används i verksamheten finns tillgängliga.

Tre företagare uppmanades att inkomma med förslag på försiktighetsåtgärder för att förhindra att eventuellt läckage från befintliga cisterner når dagvattnet.

Två företagare förelades att komma in med anmälan om cisterninnehav.

En företagare förelades att byta spilloljetank och en annan att kontrollera nivån i spilloljetanken och vid behov tömma den.

En företagare förelades att undersöka om trekammarbrunnen behövde tömmas samt utreda hur den är kopplad.

Med hänvisning till produktvalsprincipen har tre företagare upplysts om att miljöförvaltningen anser att propylenglykol företrädesvis bör användas i stället för etylenglykol.

Uppföljning

Miljönämnden kommer att följa upp respektive beslut.

MILJÖFÖRVALTNINGEN

Ida Löndahl
Miljöingenjör